

9. Семь вопросов о работе с Главредом [Електронний ресурс] / Занудный адаптивный блог : [сайт]. – Режим доступа : <http://maximilyahov.ru/blog/all/glvrd-7/>

10. Сервіси Інтернету [Електронний ресурс] / Finance-dom: фінансово-інформаційний портал : [сайт]. – Режим доступа : <http://finance-dom.ru/marketing/81/400-servisi-internetu>

11. SEO-анализ текста [Електронний ресурс] / text.ru : [сайт]. – Режим доступа : <https://text.ru/seo>

12. Тошнота текста [Електронний ресурс] / Advego : [сайт]. – Режим доступа : http://wiki.advego.ru/index.php/%D0%A2%D0%BE%D1%88%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%B0

13. Як це працює [Електронний ресурс] / OnlineCorrector : [сайт]. – Режим доступа : <http://onlinecorrector.com.ua/home/>

УДК 007:304:070(477)"1988/1990"

*Мельникова О. С. (ст. викладач)
Маріупольський державний університет,
м. Маріуполь*

ОСОБЛИВОСТІ ТЕМАТИКИ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ САМВИДАВНОМУ ЖУРНАЛІ «Пороги» (1988 – 1990 рр.)

Український самвидав як альтернативний канал інформації в СРСР у другій половині 1980-х рр. мав розвиток в регіонах. У цей час було поновлено провідний самвидавний часопис «Український вісник» В. Чорновола, у Львові було створено журнали «Євшан-зілля», редактором якого була І. Калинець, та «Кафедра», редагований М. Осадчим. У Дніпропетровську почав виходити часопис «Пороги» І. Сокульського, який не був розглянутий журналістикознавцями.

Самвидавні часописи не мали чіткої періодичності, висвітлювали заборонену офіційною владою інформацію, автори яких публікували тексти на заборонені теми, зокрема про демократичні цінності. У часи т. з. перебудови самвидав був проявом дисидентської комунікації. Члени редколегії й автори організували культурні заходи, мітинги, а потім друкували в журналах свої публічні виступи, звіти, репортажі з фотоілюстраціями. Деякі тексти з журналів транслювалися забороненими радіостанціями. Також у виданнях публікувалися документи у вигляді звернень, протестів, повідомлень, заяв до офіційних інстанцій. У 1980-х рр., під час гласності, самвидавні журнали ставали друкованими органами громадських організацій та набували офіційного статусу. Наприклад, «Український вісник» представляв Українську Гельсінську Групу, згодом – УГС, «Кафедра» – видання Української Асоціації Незалежної Творчої інтелігенції.

Питання інакодумства в тоталітарній системі держави розглядали Г. Маркузе, Р. Барт, А. Грамші, Т. Адорно, М. Хоркхаймер, Г. Моска, М. Фуко. Х. Арентс досліджувала репресії з боку влади, Ю. Габермас – інакодумство як політичне заперечення з точки зору комунікативної теорії. Історики торкалися теми самвидавних часописів у контексті національно-визвольного руху, зокрема Л. Алексєєва, О. Бажан, Б. Захаров, В. Деревінський, Б. Кравченко, В. Баран, Г. Касьянов, А. Русначенко. Самвидавну активність досліджували А. Блюм, А. Струкова, С. Ушакін, О. Обертас, вплив нелегальної трансляції іноземних радіопередач – Т. Горяєва, І. Утехін, Є. Фінкельштейн, особливості альтернативних медіа – Л. Тимофєєва, А. Струкова, І. Брага. Власне публіцистику українських дисидентів, зокрема твори в самвидаві, вивчали Н. Мирошкіна, С. Гришина, Л. Василик, Н. Дзьомба, О. Спанатій, В. Артюх, В. Садівничий.

Метою дослідження є визначення демократичних цінностей, які висвітлювалися в публіцистичних текстах журналу «Пороги» у Дніпропетровську (1988–1990 рр.).

Мета передбачає розв'язання наступних завдань:

- опрацювати архівні та бібліографічні джерела за темою дослідження;
- дослідити вплив історичної епохи на розвиток самвидаву;
- дати загальну характеристику дніпропетровському виданню «Пороги»;
- проаналізувати тематику публіцистичних текстів журналу «Пороги».

«Пороги» – це літературно-мистецький, громадсько-політичний журнал Української асоціації незалежної творчої інтелігенції, який виходив у 1988–1990 рр. в Дніпропетровську. Усього було підготовлено дев'ять чисел [2, с. 512]. Проте дев'яте число не було поширено в самвидаві та не збереглося. У журналі автори публікували матеріали про проблеми збереження культурної, історичної, етнографічної спадщини, освіти і контркультури, міжконфесійних відносин, української мови. Серед документів передруковувались заяви, звернення, протоколи обшуків. Головним редактором був І. Сокульський. До складу редколегії входили О. Сокульська, Р. Лиша, Ю. Вівташ. Також з Донецьку повідомляли інформацію П. Розумний, Я. Гомза, Г. Гребенюк, з Полтави – П. Ротач, з Одеси – В. Барладяну. Публіцистичні тексти готували дисиденти І. Дзюба, Є. Сверстюк, М. Береславський, В. Стус, В. Барладяну, Л. Лукяненко, В. Скрипка, Б. Антоненко-Давидович. У рубриці «Дніпрополь» було надруковано поезії дисидентів і шістдесятників, написані в 1960–1980 рр.

За мету члени редколегій ставили реабілітацію творчості українських письменників і поетів та популяризацію її. «Ідея журналу виникла в нашому тісному гурті поетів і інакодумців в Дніпропетровську у 1976 р. й витримав як своєрідний творчий феномен того часу, усі нелегкі випробування “брежнєвщини” і “застою”» [3, с. 9].

У журналі друкувалися листи Л. Лук'яненка, Ю. Бадзя, Є. Сверстюка, «Маніфест шістдесятників», виступи П. Розумного, Я. Лєсіва, матеріали з історії мистецтва Придніпров'я тощо. Проблематикою контенту часопису було висвітлення стану культурної, історичної, етнографічної спадщини, української мови, міжконфесійних відносин, освіти. Дисидентську тематику було

відображено у текстах про репресії владних структур в 1960–1980 рр. Також редколегія публікувала художні твори В. Стуса, Б. Лепкого, М. Зерова, О. Олеса, Г. Гордасевич, В. Щурата, М. Костомарова, Б. Антоненка-Давидовича, П. Розумного. Деякі тексти коментував редактор І. Сокульський. На історичну тему писали Я. Гомза, М. Куделя, Л. Яценко. Однак значну частину журналу займають поезії та проза, яка була вперше оприлюднена на сторінках «Порогів» [2, с. 512]. Журнал відображав регіональну історію та культуру Дніпропетровщини. Я. Лесів висвітлював процес поновлення церкви в Україні, зокрема УГКЦ. Про культуру, мистецтво, музеї Дніпропетровщини писала Л. Яценко у рубриці «Кольори степу», зокрема про козацький іконопис, петриківський настінний народний живопис, степові кам'яні баби тощо.

У часописі «Пороги» акцентується увага на питанні церкви у радянські часи, опубліковані документи (заяви, листи, звернення), тексти публічних виступів, молитви, зокрема митрополита Мстислава, кардинала М. І. Любачевського. Висвітлюється діяльність Української греко-католицької та Української автокефальної православної церков. О. Мешко, О. Крестьянов, П. Розумний у портретному нарисі «Автокефальний священик Авакум Корнійович Заєць» на прикладі долі пастора УАПЦ розглядають й історію церкви першої половини ХХ ст. в Нікополі, Дніпропетровську та столиці. Про діяльність Української греко-католицької церкви писав Я. Лесів. Зокрема в есе «1988 р. у житті УКЦ (УГКЦ)» він розглядав святкування тисячного ювілею з часу хрещення Русі діаспорами у Польщі, США, Аргентині, Австралії, приділяв увагу історії церкви в Закарпатті та Галичині [3, с. 63].

У часопису також було надруковано есе «Що далі?» Л. Лук'яненка, написане у грудні 1988 р. – січень 1989 р., де автор розмірковує про самостійність країни, роль перебудови та УГС в цьому. Публіцистичному твору властиві філософічність міркувань, полемічність, риторичність. За допомоги художніх засобів автор аналізує історичні події та пропонує шляхи розвитку країни. Текст поділений на підзаголовки: «Фатальність чи воля, або: Історія сама твориться чи її творять люди?», «Перебудова – примус доби», «Наші сили», «Наша мета». Л. Лук'яненко писав про рух за незалежність. Також автор виступав на захист ідеї незалежності країни дисидентів та політв'язнів.

Освітня та мовна теми було висвітлено у статті В. Тамбовцева-Лисенка «Крим: шовіністичний шабаш по-капеесесівськи». Автор повідомляв про події в Криму, спроби проведення російських референдумів, аналізував склад населення та пропонував введення україномовних освітніх закладів [3, с. 161].

Л. Яценко висвітлювала тему мистецтва на Дніпропетровщині. У статті «Доля старої Петрівки» розглядала історію декоративного розпису, зокрема козацький стиль та розвиток петриківського розпису в ХХ ст. У статті «Пророцтво кам'яних баб» автор підіймає проблему збереження музейних експонатів, зокрема кам'яних баб, у Дніпропетровську, зокрема у тексті під внутрішнім підзаголовком «Інтродукція». У другій частині тексту під назвою «Заклятий камінь» автор проаналізувала, як досліджували музейні експонати – монументальну пластику. Текст супроводжується серією світлин. У статті

«Нехай воскресне!» автор аналізує дослідження про ікони, їх історію в Україні, розглядає колекції, що збереглися в Дніпропетровську.

Р. Лиша у статті «Котрий янгол сурмить?» розглядає проблему «реконструкції» селищ, знищення старих церков та будинків, зокрема дерев'яних. Авторка систематизувала населенні пункти, де відбувалося руйнування історичних пам'яток. Текст поділений на внутрішні підзаголовки: «Завойовники білої хати», «Бенкет “циклопів”», «Світ без дерев». Також Р. Лиша звертає увагу на знищенні Ботанічного саду в Дніпропетровську, парків. Вона аналізує причини, дії офіційної влади, проводить логічні зв'язки з іншими проблемами міста та звертається до читацької аудиторії.

Таким чином, редколегія часопису висвітлювала процес перебудови, зокрема у Дніпропетровську. Крім художніх творів українських письменників, було представлено історичні тексти, заяви дисидентів та документи громадських організацій 1980-х рр. Особливу увагу приділяли релігійному питанню, становленню церкви, зокрема УГКЦ та УАПЦ. Велику кількість складають тексти на історичну, культурну, мистецтвознавчу тему. Твори художньо-публіцистичних жанрів мають риси науковості та філософічності. Автори використовують власні спогади, міркування, риторичні фігури, полеміку, наводять причиново-наслідкові зв'язки. Тексти супроводжуються фотоілюстраціями, репродукціями витворів, малюнками. Автори часопису присвячують матеріали Дніпропетровщині, але й є публікації з інших міст України.

У другій половині вісімдесятих років ХХ ст. у радянському суспільстві постало питання змін в практично в усіх сферах життя: економіці, культурі, громадському житті. Зміна героїв на антигероїв та навпаки, гласність і самвидав, популяризація демократичних цінностей прискорили процес розвалу СРСР. Під час лібералізації суспільно-політичного життя, зокрема проголошеного плюралізму думок, дисиденти та колишні політв'язні почали видавати та поновляти альтернативні джерела інформації. Зокрема, після скасування цензури в республіках з'явилося багато нелегальних видань, газет, журналів, які за законом не переслідувалися [1, с. 478]. Було припинено «глушіння» мовлення заборонених радіостанцій як «Свобода», «Голос Америки». Г. Почепцов вважає: «Системи, що можуть працювати з чужими голосами, складніші. Радянський Союз «зламався» на тому, що він не зміг утримати в собі критичні інформаційні потоки. А система, що працює виключно на позитивних потоках, не відповідає дійсності» [5]. Самвидав задовольняв потреби масової аудиторії в альтернативній інформації. Проте в радянському тоталітарному суспільстві така комунікація знищувалася, а в часи перебудови зупинилися репресії про авторів самвидавних журналів, а також деякі проблемні теми висвітлювалися в офіційних ЗМІ. Це привело до того, що самвидавні часописи припинили своє існування або перейшли на офіційний рівень як друковані органи громадських організацій. Тому самвидав як дисидентська комунікація набув популярності, тому що «...соціосистема зацікавлена в нових видах повідомлень, коли йдеться про трансформацію

соціосистеми, то в нормі, навпаки, типовим для соціосистеми є повідомлення, що спрямовані на утримання ситуації, на стабілізацію її» [4, с. 32].

У часи перебудови з'являлися політичні сили, які стали опонентами правлячої партії. З січня 1988 р. різні неформальні організації почали поширювати ідею створення громадського об'єднання на зразок народного фронту. За законом громадяни мали право на об'єднання. Так, в 1987 році почали свою діяльність Український культурологічний клуб (УКК), Товариство Лева, Українська студентська спілка, Українська Гельсінська Спілка (УГС), які мали друковані органи. Згодом було створено Народний рух України за перебудову, діяльність і документи якого висвітлював журнал «Пороги».

Період перебудови розуміється як інформаційний потік раніше заборонених знань, зокрема на теми національної культури, історії, літератури, мовознавства, мистецтва. Незважаючи на контроль з боку КДБ за діяльністю неформальній преси, громадських організацій, публічними виступами шістдесятників, дисидентські медіа у часи перебудови збільшили кількість своїх прихильників серед радянської аудиторії. Тому редколегії самвидавних часописів організували заходи, починаючи від творчих вечорів, і закінчуючи багатолюдними мітингами, де відбувалася усна комунікація дисидентів з масовою аудиторією.

Список використаних джерел

1. Данилюк Ю. Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-і рр. ХХ ст.) / Ю. З. Данилюк, О. Г. Бажан. – К. : Рідний край, 2000. – 616 с.
2. Рух Опору в Україні: 1960–1990. Енциклопедичний довідник / Передм. О. Зінкевича, О. Обертаса. – К. : Смолоскип, 2010. – 804 с.
3. Пороги. Літературно-мистецький і громадсько-політичний журнал, Дніпропетровськ, 1988–1990 рр. Числа 1–9 [Текст] : вибране / упоряд. Р. Лиша [та ін.]. – К. : Смолоскип, 2009. – 624 с.
4. Почепцов Г. Контроль над розумом / Г. Г. Почепцов. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 350 с.
5. Почепцов Г. Г. Від ворогів народу до дисидентів: чужі голоси в соціосистемах / Г. Г. Почепцов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/vid_vorogiv_narodu_do_disidentiv_chuzhi_golosi_v_sotsiosistemakh/

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Бердянський державний педагогічний університет
Маріупольський державний університет

Регіональні ЗМІ України: історія, сучасний стан та перспективи розвитку

Матеріали Регіональної науково-практичної
інтернет-конференції

(20 – 22 березня 2017 року, м. Старобільськ)

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Бердянський державний педагогічний університет

Маріупольський державний університет

Регіональні ЗМІ України: історія, сучасний стан та перспективи розвитку

Матеріали Регіональної науково-практичної
інтернет-конференції
(20 – 22 березня 2017 року, м. Старобільськ)

Старобільськ

ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

2017

УДК 070.1(063)
ББК 76.0я43
Р32

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(протокол № 10 від 31 березня 2017 року)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – кандидат філологічних наук, доцент Галич А. О.

Члени редколегії:

кандидат філол. н., доцент Кравченко О. Л.;
кандидат н. із соц. ком., доцент Куцевська О. С.;
кандидат н. із соц. ком., доцент Корчагіна О. В.

Художньо-технічний редактор – кандидат філол. н., доцент Манич Н. Є.

Рецензенти:

Галич В. М. – доктор філологічних наук, професор кафедри журналістики і засобів масової комунікації Національного університету «Львівська політехніка»;

Носко А. М. – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, завідувач кафедри соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету.

Р32 **Регіональні ЗМІ України : історія, сучасний стан та перспективи розвитку** : матеріали інтернет-конференції / відп. ред. Галич А. О. – Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2017. – 281с.

У збірнику опубліковано статті учених і практиків у галузі соціальної комунікації з різних регіонів України, у галузі дослідження журналістики, реклами та PR-діяльності. У виданні розглядають актуальні проблеми журналістики, реклами, зв'язків з громадськістю, видавничої справи та редагування.

Матеріали конференції зацікавлять спеціалістів у галузі соціальної комунікації.

Для науковців, студентів журналістських спеціальностей, журналістів-практиків.

Статті друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів і правильність цитування несуть автори.

УДК 070.1(063)
ББК 76.0я43

ЗМІСТ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ В ПРОСТОРІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Василик Л. Є., Полянська Анастасія. Зміна інформаційного простору АР Крим під впливом анексії та гібридної війни.....	5
Галич В. М. Семіотична хора в публіцистиці.....	13
Корчагіна О. В. Преса часів німецької окупації (1941 – 1943 рр.): агітаційно-пропагандистська діяльність.....	25
Нетреба М. М. Прояви мовної агресії в заголовках регіонального видання.....	30
Сазонова Ю. О. Донецька газета «Шахтёр» в історії української журналістики: історія зародження та особливості функціонування.....	36
Смитаніна О. В., Ульянова К. М. Першопочатки пресової діяльності в Україні: регіональний підхід до вивчення.....	43
Ульянова К. М. Специфіка функціонування інформаційних жанрів газетної преси Луганщини 1917 – 1938 рр.....	49
Холод А. М. Региональные СМИ и интернет-технологии дистанционного обучения в условиях протестных акций.....	55

РЕГІОНАЛЬНА ВИДАВНИЧА СПРАВА ТА РЕДАГУВАННЯ: ІСТОРІЯ, ТЕОРЕТИЧНІ ПОШУКИ ТА СОЦІАЛЬНІ ЕФЕКТИ

Кобзєва Д. С., Куцевська О. С. Особливості редагування інтернет-жанрів.....	66
Кравченко О. Л. Використання інтернет-сервісів у роботі редактора.....	72
Мельникова О. С. Особливості тематики публіцистичних текстів у дніпропетровському самвидавньому журналі «Пороги» (1988 – 1990 рр.).....	77
Носко А. М. Цензурні утиски як причина саморедагування творів письменників кінця XIX – початку XX століття.....	82
Петряєва С. О. Газета «Провінція»: історичний аспект.....	88
Пономаренко Л. Г. Запорізька книжкова толока: сучасні форми виставки-ярмарку.....	92
Шматова Ю. С., Куцевська О. С. Редакторський аналіз рекламних повідомлень у мережі Інтернет.....	99

РЕКЛАМНА КОМУНІКАЦІЯ ТА PR-ДІЯЛЬНІСТЬ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Булгакова В. В., Манич Н. Є. Жіноча врода у світлі рекламних мас-медіа.....	106
Дмитрук А. О., Федотова Н. М. Фірмовий стиль закладу харчування – італійського ресторану «FLOUR».....	111
Іванець Т. О. Рекламування брендів ресторанного бізнесу міста Запоріжжя.....	115
Крячко В. В., Манич Н. Є. Особливості телевізійної реклами товарів для тварин (на прикладах українських загальнонаціональних телеканалів).....	122
Манич Н. Є. Journalism and public relations: mechanisms of interaction.....	127
Нищик Г. В. Засоби просування регіональних компаній на торговельному майданчику (на прикладі всеукраїнського ресурсу prom.ua).....	136

РЕГІОНАЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА І ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Безверха Т. М. Жанрові особливості етнічної періодики Житомирщини.....	142
Гандзюк В. О. Роль волонтерів Вінниччини у війні проти російської агресії на Донбасі (за матеріалами газет).....	146